

Ortaokul Öğrencilerinin Dinleme Kaygılarının İncelenmesi *

Investigation Of Listening Anxiety Of Secondary School Students

Dr. Öğr. Üyesi Murat ATEŞ **

Öz:

Dinleme becerisi bireyin çevresiyle iletişimi ve okul başarısıyla doğrudan ilgilidir. İyi dinleyici olamayan bireylerin sosyal hayatta ve okul hayatında başarılı olmaları beklenemez. Bu durum dinleme eğitiminin önemini de ortaya koyar.

Araştırmanın amacını ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygısının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi oluşturmaktadır. Çalışmada ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygı düzeyleri belirlenmiş ve öğrencilerin dinleme kaygı durumlarının, cinsiyet, sınıf düzeyi, aile vb. değişkenlerle ilişkisi araştırılmıştır. Araştırmada betimsel tarama modelinde yürütülmüştür.

Araştırma sonucunda; öğrencilerin dinleme kaygısının cinsiyete ve baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığı; dinleme kaygısının sınıf düzeyi, Türkçe dersi başarısı, öğrencilerin anne eğitim durumları, okul dışı etkinliklere katılım ve evde bilgisayar kullanımı ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Türkçe öğretimi, dinleme becerisi, kaygı

* Bu çalışma, 20-23 Nisan 2017 tarihinde Roma/İtalya'da düzenlenen "3. International Symposium On Language Education And Teaching" programında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, mates@konya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7361-6389>

Abstract:

Listening skills are directly related to the communication of the individual's surroundings and the success of the school. It is unexpected that individuals who are not good listeners are successful in social life and school life. This also reveals the importance of listening training.

The purpose of the study is to examine the anxiety of listening to the various variables of secondary school students. The level of listening anxiety of secondary school students was determined in the study. The relation of listening anxiety between gender, class level, family etc. variables were investigated. Research was conducted in descriptive survey model.

As a result of the research; it was seen that the anxiety of listening of the students did not differ according to the gender and educational level of the student's father. Also, It has been observed that the level of listening anxiety is related to the success of the Turkish lesson, the educational level of student's mother, participation in out-of-school activities and computer use at home.

Keywords: Turkish teaching, listening skills, anxiety

Giriş:

Dinleme, konuşan kişinin vermek istediği mesajı pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir (Demirel, 1999). Bireyin günlük hayat içinde en çok kullanıldığı iletişim aracının dil olduğunu düşünülduğünde bu etkinliğin bireysel ve toplumsal önemi kendiliğinden ortaya çıkar. Çünkü her bireyin çevresiyle doğru iletişimi kurabilmesi, dinleme becerisine bağlıdır. Dil becerileri arasında dinleme; bireyin doğumuyla birlikte gelişmesi ve böylelikle sonradan kazanılacak diğer dil becerilerine kaynaklık etmesi, sosyal hayat içinde en fazla kullanılan dil becerisi olması, bireyin sosyal çevrede ve okul yaşantısında öğrenmelere temel oluşturması gibi özellikleri ile büyük bir önem taşır (Ateş, 2016). Dinleme, günlük yaşamda insanlarla iletişimi kurmanın önemli bir aracıdır. Bu aracı bilgi alma, paylaşma, çevreyi anlama, kişisel gelişimi sağlama ve güç elde etme için kullanırız. Okullarda öğrenme, gelişme ve zihin becerilerini geliştirme çabalarının temelinde dinleme yer almaktadır. (Güneş, 2014) Eğitim alanında yapılan araştırmalar, sınıf ortamında en çok kullanılan becerinin dinleme olduğunu ortaya koymaktadır (Taylor, 1964, Akt: Melanlıoğlu, 2013). Dinleme, sesli bir girdiyi anlama ve yorumlama sürecidir. Dinleme, anlamaya dayalı, birçok işlemin bir arada, etkileşimsel olarak gerçekleştiği bir edimdir (Keçik ve Uzun, 2004). Johnson, (1951: 58) dinlemeyi, sözlü iletişim sürecinde etkili anlama ve cevap verme yeteneği (akt: Aytan,2011) olarak tanımlar. Sever (2004) ise dinlemeyle ilgili işittiğimizi anlamak ve saklamak ya da işittiğimiz anlamak amacıyla dikkat harcamak demektedir. Dinleme, dinleyicinin önce söylenenlerle sonra söylenenler arasında bağlantı kurma ve iletişim içindeki işlevini anlama yeteneğidir (Temur, 2001).

Dinleme becerisi ile ilgili yapılan tanımların ortak özelliklerini birlikte değerlendirdiğimizde dinlemeyi; konuşma unsurlarını duyma, algılama ve anlamlandırma süreçlerini kapsayan bir beceri olarak tanımlamak mümkündür (Ateş, 2016).

Dinleme çocuğun ilk ana dili etkinliğidir, çocuk okul öncesinde bilgilerin çoğunu dinleme yoluyla öğrenir (Özdemir, 1987). Bu yönüyle de okul dönemine kadar anlama ve öğrenmenin temelini oluşturur. Dinleme, okul çağına kadar olan dönemde tek anlama becerisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk, okula başlayıp okumayı öğreninceye kadar bilgilerinin çok büyük bir bölümünü dinleme yoluyla edinir (Doğan, 2007). Edinim olarak yaşla orantılı, yavaş yavaş ve diğer dil beceri ile ilişkili olarak gelişen dinleme becerisi her bireyde aynı düzeyde gelişmemektedir. Bu becerinin gelişmesi etkileyen unsurlar vardır. İştme ile başlayan ve anlamlandırmayla sonuçlanan bu süreçte; bireysel özellikler (fiziksel ve nörolojik durum, psikolojik-motivasyon-durum, zeka vb.), konu (içerik, dil vb.), konuşan kişi (ses, etkileycilik vb.), dinlemenin gerçekleştiği ortam (ortamdaki diğer sesler, vb.) gibi bütün unsurlar dinleme becerisini etkilemektedir.

Çifçi (2001), dinlemeyi etkileyen faktörleri ise şu başlıklar altında toplamaktadır;

1.Fizyolojik, 2. Fiziki, 3. Psikolojik, 4. Zihinsel, 5. Sosyal, 6. Öğretmen, 7. Verici (konuşmacı), 8. Konu

Dinleme, doğum öncesi anne karnında başlamaktadır (Güneş, 2014). Temelde duyarak, anlayarak pekiştirilen bir gelişim süreci vardır. Çocuk bu beceriyi en yakından başlayarak sosyal çevresi içinde ve sosyal çevresi yardımıyla kazanmakta, yaşıyla orantılı olarak doğal bir biçimde, okul döneminde ise sistematik bir öğretim süreciyle geliştirmektedir. Dinleme becerisinin edinilmesi ve gelişmesiyle ilgili bu sürece bakıldığında dinlemeyi etkileyen unsurların yanına bireyin yetiştiği sosyal çevreyi de eklemek doğru olacaktır. Diğer taraftan sadece becerinin edinimi ve geliştirilmesi değil dinlemeyle ilgili davranışların da yerleşmesinde sosyal ortamın etkisi vardır. Çifçi (2001) bu durumu “Dinlemede sosyal mentalite, toplumun örf ve adetleri, yaygın sosyal eğitim anlayışları önemli rol oynar” diyerek belirtmektedir.

Dinlemeyi etkileyen unsurlara dinleyicinin kaygı düzeyini de eklemek doğru olacaktır. Dinleme sırasında bireyin yaşamış olduğu kaygı normalin dışında, çok yoğun ise, bireyin enerjisini verimli bir şekilde kullanmasını, dikkatini ve gücünü yapacağı işe yönlendirmesini engeller. Alan yazında “kaygı”nın farklı açıklamaları yer almaktadır.

Kaygı, endişe duyulan düşünce (TDK, 1998) anlamına gelmektedir. Ancak psikolojik ve sosyolojik açıdan terim olarak düşünüldüğünde kaygı, kişinin başına bir tehlike gelebileceği duygusu, huzursuzluk, gerilim, korkuyla karakterize ve hoş olmayan bir duygusal durum olarak ifade edilebilir (Öktem, 1981). Kaygı, kişinin bir uyarana karşı karşıya kaldığında yaşadığı, bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumudur (Taş, 2016).

Kaygı öğrenmeye olumlu ya da olumsuz etkide bulunabilir (Scovel, 1991, Akt: Melanlıoğlu, 2013). Normal düzeydeki kaygılar bireyin, istek duyma, karar alma, alınan kararlar doğrultusunda enerji üretme ve bu enerjiyi kullanarak performanslarını yükseltme açısından yardımcı olur. Ancak bireyin yaşamış olduğu kaygı çok yoğun ise, bireyin enerjisini verimli bir şekilde kullanması, dikkatini ve gücünü yapacağı işe yönlendirmesi engellenir (Aydın ve Dilmaç, 2004).

Alanyazında kaygı ile ilgili yapılan çalışmaların sınav kaygısı, matematik kaygısı, sosyal kaygı ve bilgisayar kaygısı gibi konularda yoğunlaştığı görülmektedir (Le Grace ve Stone, 1993; Marcoulides, 1989; Wigfield ve Eccles, 1989; Wigfield ve Meece, 1988; Pekrun ve diğerleri, 2004; akt: Çeliktürk ve Yamaç 2015). Kaygı düzeyinin dil becerilerinin öğrenilmesi ve kullanılmasını da etkilemesi beklenir.

Dinlemeye karşı geliştirilen bir tepki olan dinleme kaygısı; üzüntü, kızgınlık, korku şeklinde duygusal olarak ortaya çıkabileceği gibi kalbin hızlı atması ve terleme şeklinde de fiziksel olarak kendini gösterebilir. Dinlemeye karşı geliştirilen bu tepki, derste yapılan bir dinleme etkinliği ya da sınav amacıyla dinleme gibi dinlemenin zorunlu olduğu hâllerde kendini göstermekte ya da dinlememe şeklinde dinlemenin zorunlu olmadığı durumlarda ortaya çıkabilmektedir (Melanlıoğlu, 2013). Dinlemeyi etkileyen kaygı ve düzeyinin hangi faktörlere bağlı olarak yükseldiğinin bilinmesi nitelikli bir dinleme eğitimi için önem taşımaktadır.

Amaç:

Araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygısının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada cevap aranacak alt amaçlar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Alt Amaçlar

- 1- Ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygısı cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- 2- Ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygısı sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- 3- Ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygısı Türkçe dersi akademik başarıyla ilişkili midir?
- 4- Ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygısı anne ve baba eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 5- Ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygısı okul dışında herhangi bir etkinliğe katılıp- katılmama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 6- Ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygısı evinde bilgisayar olup-olmama, evde internet kullanma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem:

Ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygılarını incelemeyi amaçlayan bu çalışma, genel tarama modelinde yürütülmüştür. “Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü veya ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2011: 79).

Çalışma Grubu

Bu araştırmaya Konya ilindeki Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı 6 ortaokulda öğrenim gören 5. (n=123), 6. (n=115), 7. (n=118) ve 8. sınıf öğrencileri (n=103) olmak üzere toplam 459 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 142'si erkek, 317'si kızdır.

Verilerin toplanması ve analizi

Çalışmada kullanılacak verilerin toplanmasında; katılımcıların araştırmada kullanılacak bireysel bilgilerin alınması için araştırmacı tarafından geliştirilen “kişisel bilgi formu” kullanılmıştır. Öğrencilerin dinleme kaygısını belirlemek amacıyla Melanlıoğlu (2013) tarafından geliştirilen “Ortaokul Öğrencileri İçin Dinleme Kaygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Dinleme kaygısı ölçeği 37 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Çalışmada uygulanan ölçeğin güvenirlik katsayısı .927 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınan yüksek puan dinleme kaygısının yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Veri toplama araçları veri toplama gününde sınıfta bulunan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama araştırmacı gözetiminde yapılmış, öğrencilere ölçme araçları ve araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir.

Dinleme kaygısının sınıf düzeyine, anne-baba eğitim durumuna, Türkçe dersi notuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) ile belirlenmiştir. Varyans analizinde F değerinin anlamlı bulunduğu durumlarda bu farkın kaynağını belirlemek için de ‘Tukey HSD Testi’ kullanılmıştır. Dinleme kaygısının cinsiyete, evinde bilgisayar olup-olmama durumuna, evinde internet olup-olmama durumuna ve okul dışında herhangi bir etkinliğe katılıp-katılmama durumuna göre incelenmesinde ise bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır. Tüm bu analizler SPSS 21.0 paket programı ile yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular:

Bu bölümde araştırma grubunda bulunan ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygısının cinsiyete, sınıf düzeyine, Türkçe dersi notuna, anne ve baba eğitim durumuna, okul dışında herhangi bir etkinliğe katılıp-katılmama, evinde bilgisayar olup-olmama ve evinde internet olup-olmama durumuna göre incelenmesine ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 1. Kız ve Erkek Öğrencilerin Dinleme Kaygısı Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-testi Sonuçları

Cinsiyet	n	X	ss	t	P
Kız	317	101.52	24.35	-1.391	.165
Erkek	142	98.12	23.76		

Tablo 1’de görüldüğü gibi kız öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=101.52$ ve erkek öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=98.12$ ’dir. Bu iki ortalama arasındaki farka ilişkin $t=-1.391$ değeri anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Buna göre kız öğrencilerin dinleme kaygısı ile erkek öğrencilerin dinleme kaygısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre (5,6,7,8) n Sayıları, Dinleme Kaygısı Toplam Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Sınıf Düzeyi	n	X	ss
5	123	106.47	25.05
6	115	96.72	22.31
7	118	105.39	22.46
8	103	91.84	24.10

Tablo 2 incelendiğinde 5. sınıf öğrencilerinin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=106.47$, 6. sınıf öğrencilerinin $X=96.72$, 7. sınıf öğrencilerinin $X=105.39$ ve 8. sınıf öğrencilerinin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=91.84$ olarak bulunmuştur. Dinleme kaygısı toplam puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dinleme Kaygısı Puanlarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	16586.821	3	5528.940	9.995	.000
Gruplariçi	251693.6	455	553.173		
Toplam	268280.4	458			

Tablo 3 incelendiğinde araştırma grubundaki öğrencilerin sınıf düzeyine göre dinleme kaygısı toplam puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu, F değerinin anlamlı olduğunu göstermiştir, $F(3,455)=9,995$, $p<.001$. Bu bulgu öğrencilerin dinleme kaygısı üzerinde sınıf düzeyinin anlamlı bir etkisinin olduğunu

göstermektedir. Dinleme kaygısı puan ortalamaları arasındaki farkın hangi sınıflar arasında olduğunu belirlemek için Tukey HSD testi uygulanmıştır. Tukey testi sonucunda, 5. sınıf öğrencilerinin dinleme kaygısı 6. (5-6=9.75) ve 8. sınıf (5-8=14.63) öğrencilerinin dinleme kaygısından; 7. sınıf öğrencilerinin dinleme kaygısı 6. (7-6=8.67) ve 8. sınıf (7-8=13.55) öğrencilerinin dinleme kaygısından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<.05$).

Tablo 4. Öğrencilerin Türkçe Dersi Notuna Göre (1, 2, 3, 4, 5) n Sayıları, Dinleme Kaygısı Toplam Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Not	n	X	ss
1	7	113.85	24.13
2	25	102.24	15.33
3	69	97.17	22.75
4	155	105.09	24.02
5	200	97.50	25.19

Tablo 4 incelendiğinde not ortalaması 1 olan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=113.85$, 2 olan öğrencilerin $X=102.24$, 3 olan öğrencilerin $X=97.17$, 4 olan öğrencilerin $X=105.09$ ve 5 olan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=97.50$ olarak bulunmuştur. Dinleme kaygısı toplam puanlarının Türkçe dersi notuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Türkçe Dersi Notuna Göre Dinleme Kaygısı Puanlarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	7156.159	4	1789.040	3.109	.015
Gruplarıçi	259556.9	451	575.514		
Toplam	266713.0	455			

Tablo 5 incelendiğinde araştırma grubundaki öğrencilerin Türkçe ders notuna göre dinleme kaygısı toplam puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu, F değerinin anlamlı olduğunu göstermiştir, $F(4,451)=3,109$, $p<.05$. Bu bulgu öğrencilerin dinleme kaygısı üzerinde Türkçe dersi başarısının anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Dinleme kaygısı puan ortalamaları arasındaki farkın hangi notlar arasında olduğunu belirlemek için Tukey HSD testi uygulanmıştır. Tukey testi sonucunda, Türkçe dersi notu 4 ve 5 olan öğrencilerin dinleme kaygısı arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Not ortalaması 4 olan öğrencilerin dinleme kaygısı notu 5 olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (4-5=7.59).

Tablo 6. Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyine Göre (ilk, orta, lise, üniversite) n Sayıları, Dinleme Kaygısı Toplam Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Anne Eğitim n		X	Ss
ilkokul	273	102.83	23.58
ortaokul	122	98.83	25.61
lise	40	90.00	22.73
üniversite	23	100.17	22.13

Tablo 6 incelendiğinde annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=102.83$, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin $X=98.83$, annesi lise mezunu olan öğrencilerin $X=90.00$ ve annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=100.17$ 'dir. Dinleme kaygısı toplam puanlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Dinleme Kaygısı Puanlarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	6238.785	3	2079.595	3.608	.013
Gruplarıçi	261661.6	454	576.347		
Toplam	267900.4	457			

Tablo 7 incelendiğinde araştırma grubundaki öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre dinleme kaygısı toplam puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu, F değerinin anlamlı olduğunu göstermiştir, $F(3,454)=3,608$, $p<.05$. Bu bulgu öğrencilerin dinleme kaygısı üzerinde anne eğitim düzeyinin anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Dinleme kaygısı puan ortalamaları arasındaki farkın hangi anne eğitim düzeyi arasında olduğunu belirlemek için Tukey HSD testi uygulanmıştır.

Tukey testi sonucunda, annesi ilkokul mezunu olan öğrenciler ile annesi lise mezunu olan öğrencilerin dinleme kaygısı arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin dinleme kaygısı annesi lise mezunu olan öğrencilerin dinleme kaygısından anlamlı düzeyde yüksektir (ilkokul-lise=12.83).

Tablo 8. Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyine Göre (ilk, orta, lise, üniversite) n Sayıları, Dinleme Kaygısı Toplam Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Baba Eğitim n		X	Ss
ilkokul	170	102.47	23.73
ortaokul	120	99.87	26.14
lise	97	100.44	23.53
üniversite	72	96.77	22.78

Tablo 8 incelendiğinde babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=102.47$, babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin $X=99.87$, babası lise mezunu olan öğrencilerin $X=100.44$ ve babası üniversite mezunu olan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=96.77$ 'dir. Dinleme kaygısı toplam puanlarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Dinleme Kaygısı Puanlarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	1708.496	3	569.499	.972	.406
Gruplarıçi	266571.9	455	585.872		
Toplam	268280.4	458			

Tablo 9 incelendiğinde araştırma grubundaki öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre dinleme kaygısı toplam puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucu, F değerinin anlamlı olmadığını göstermiştir, $F(3,455)=0,972$, $p>.05$. Bu bulgu öğrencilerin dinleme kaygısı üzerinde baba eğitim düzeyinin anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Tablo 10. Okul Dışında Herhangi Bir Etkinliğe Katılan ve Katılmayan Öğrencilerin Dinleme Kaygısı Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-testi Sonuçları

Etkinlik n		X	ss	T	P
Katılan	158	103.50	23.94	2.00	.046
Katılmayan	299	98.75	24.25		

Tablo 10'da görüldüğü gibi okul dışında herhangi bir etkinliğe katılan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=103.50$ ve okul dışında herhangi bir etkinliğe katılmayan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=98.75$ 'dir. Bu iki ortalama arasındaki farka ilişkin $t=2.00$ olup bu değer anlamlı bulunmuştur ($p<.05$). Yani okul dışında herhangi bir etkinliğe katılan öğrencilerin dinleme kaygısı herhangi bir etkinliğe katılmayan öğrencilerin dinleme kaygısından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tablo 11. Evinde Bilgisayar Olan ve Olmayan Öğrencilerin Dinleme Kaygısı Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-testi Sonuçları

Bilgisayar	n	X	ss	t	P
Var	308	98.78	23.66	-2.137	.033
Yok	151	103.90	24.99		

Tablo 11'de görüldüğü gibi evinde bilgisayar olan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=98.78$ ve evinde bilgisayar olmayan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=103.90$ 'dır. Bu iki ortalama arasındaki farka ilişkin $t=-2.137$ olup bu değer anlamlı bulunmuştur ($p<.05$). Evinde bilgisayar olmayan öğrencilerin dinleme kaygısı, evinde bilgisayar olan öğrencilerin dinleme kaygısından anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 12. Evinde İnternet Olan ve Olmayan Öğrencilerin Dinleme Kaygısı Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-testi Sonuçları

İnternet	n	X	ss	t	p
Var	279	99.17	24.10	-1.427	.154
Yok	180	102.47	24.29		

Tablo 12'de görüldüğü gibi evinde internet olan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=99.17$ ve evinde internet olmayan öğrencilerin dinleme kaygısı puan ortalaması $X=102.47$ 'dir. Bu iki ortalama arasındaki farka ilişkin $t=-1.427$ olup bu değer anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Evinde internet olan öğrencilerin dinleme kaygısı ile evinde internet olmayan öğrencilerin dinleme kaygısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Sonuç ve Tartışma:

Ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygısının çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmadan elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- 1) Kız öğrencilerin dinleme kaygısı ile erkek öğrencilerin dinleme kaygısı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı,
- 2) 5. sınıf öğrencilerinin dinleme kaygısının 6. ve 8. sınıf öğrencilerinin dinleme kaygısından; 7. sınıf öğrencilerinin dinleme kaygısının 6. ve 8. sınıf öğrencilerinin dinleme kaygısından anlamlı düzeyde yüksek olduğu,
- 3) Türkçe dersi not ortalaması 4 olan öğrencilerin dinleme kaygısının, notu 5 olan öğrencilerin dinleme kaygısından anlamlı düzeyde yüksek olduğu,
- 4) Annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin dinleme kaygısının annesi lise mezunu olan öğrencilerin dinleme kaygısından anlamlı düzeyde yüksek olduğu,
- 5) Öğrencilerin dinleme kaygısının baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği,
- 6) Okul dışında etkinliğe katılan öğrencilerin dinleme kaygısının katılmayan öğrencilerin dinleme kaygısından anlamlı düzeyde yüksek olduğu,
- 7) Evinde bilgisayar olmayan öğrencilerin dinleme kaygısının bilgisayar olan öğrencilerin dinleme kaygısından anlamlı düzeyde yüksek olduğu,
- 8) Evinde internet olan ve olmayan öğrencilerin dinleme kaygısı arasında anlamlı farklılık olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kaygı ile ilgili yapılan çalışmalar kaygının başarıyı, bilişsel performansı ve öz-düzenlemeyi olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur (Ocak ve Yamaç, 2013; Papay ve Spielberger, 1986; Zhao, Guo ve Dynia, 2013). Alanyazında ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygılarıyla ilgili çalışma sayısı çok sınırlıdır. Uçgun (2016)'un, ortaokul öğrencilerinin okuma ve dinleme kaygılarını arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasındaki dinleme kaygısı ile ilgili bulguları, cinsiyet değişkeni dışındaki değişkenlerde, bu araştırmanın bulgularıyla uyumaktadır. Dinleme kaygısıyla ilgili Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimi alanında yapılmış çalışmalar vardır (Altunkaya, 2017; Çapan ve Karaca, 2013;) ancak anadili öğrenimi ve yabancı dil öğrenimi arasındaki fark ve çalışma gruplarındaki öğrencilerin yaş, kültür vb farkları söz konusu çalışmalarla bu araştırmanın sonuçlarını karşılaştırmaya engeldir.

Dinlemeyi sözlü iletişimin bir parçası olarak kabul ettiğimizde dinle kaygısının, sözlü iletişimle ilgili olduğu ve konuşma ile iç içe olduğu görülecektir. Bu açıdan konuşma kaygısı ve iletişim becerileri ile dinleme kaygısı arasındaki ilişkinin araştırılması bir öneri olarak ortaya konabilir.

Kaynakça:

ATEŞ, Murat. (2016), Ortaokul Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerileri İle Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, **International Journal of Language Academy**, 4/4, p. 309-317.

AYDIN, E., DİLMAÇ B. (2004), *Matematik Kaygısı*, Eğitime İlişkin Çeşitlemeler, Konya: Eğitim Kitabevi

AYTAN, Talat, (2011), Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

ÇELİKTÜRK, Z., YAMAÇ, A. (2015), İlkokul ve Ortaokul Öğrencileri İçin Okuma Kaygısı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, İlköğretim Online, XIV(1): 97-107

ÇİFÇİ, Musa (2001), Dinleme Eğitimi Ve Dinlemeyi Etkileyen Faktörler, **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, II: 165-177.

DEMİREL, Özcan (1999), İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi, İstanbul, M.E.B.

GÜNEŞ, Firdevs. (2014), *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

DOĞAN, Yusuf (2007), İlköğretim İkinci Kademedede Dil Becerisi Olarak Dinlemeyi Geliştirme Çalışmaları, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

KEÇİK, İ., UZUN, L. (2004), *Türkçe Sözlü Ve Yazılı Anlatım*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

KARASAR, Niyazi (1994), *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Lid. Yayını.

MELANLIOĞLU, Deniz. (2013), Ortaokul Öğrencileri İçin Dinleme Kaygısı Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** Türkçenin Eğitimi Özel Sayısı, Sayı IX

ÖKTEM Ö. (1981), *Anksiyetenin* Öğrenmeye Ve Hafızaya Etkisi, İstanbul: İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayını.

ÖZDEMİR, Emin (1987), İlkokul öğretmenleri için Türkçe öğretimi kılavuzu. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

SEVER, Sedat (2004), *Türkçe Öğretimi Ve Tam Öğrenme*, Ankara: Anı Yayıncılık.

TAŞ, Y. (2016), Sınav Kaygısıyla Başa Çıkma, http://www.bilkent.edu.tr/~dos/ogdm/b_sinavkaygi.html erişim tarihi: 18.05.2016.

TEMUR, Turan (2001), *Dinleme Becerisi, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, Türkçe 1-8. Ankara: Nobel Yayınları.

TDK (1998), *Büyük Türkçe Sözlük*, C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Extended Abstract:

While it is considered that the most used communication instrument in daily life by the individual is language, this action's individual and public importance shows up by itself. Because, every individuals' communicating with their environments truly depends on their skills to listen also. Among language skills, listening carries great importance by the features like; developing by birth and so being the source for the skills that are going to be obtained later on, being the most used language skill in social life, structuring a base for learnings in social environment and school life. Child gains this skill by starting with his/her closest, in the inner circle and with the help of the inner circle, directly proportional with the age naturally, in case of school period he/she develops it through a systematic education process. While this process about gaining and developing listening skill is being looked at, to add social environment where individual has been raised to the factors that do effect listening would be correct. On the other hand, social environment has an effect on not only gaining and developing the skill but also placing of listening behaviours. It would be right to add the anxiety level of the listener to the elements that affect listening. If the anxiety that the individual has lived during listening is very intense outside of normal, it will prevent the individual from using energy efficiently and directing his attention and power to work. Listening anxiety; a knee-jerk that is developed to counter listening; while might occur emotionally as sadness, anger, might also occur physically as fast heart-beats and sweating. This knee-jerk which is developed to counter listening, might show up in situations where listening is a must like in interception activities and exams or in situations like where not-listening like listening is not a must. To know what factors the anxiety and its level that do effect the listening raise depend on is important for a qualitative listening education.

The aim of the research is to analyse the listening anxiety of secondary school students by different variables. According to this aim, sub-aims that will be answered are determined as below:

- 1- Does listening anxiety of secondary school students differentiate by gender?
- 2- Are the listening concerns of secondary school students differentiated by class level?
- 3- Are the listening anxiety of secondary school students related to academic achievement in Turkish?
- 4- Are the anxiety of listening to secondary school students differentiated according to the education level of their parents?
- 5- Does listening anxiety of secondary school students differentiate by participating or not participating an out-school activity?
- 6- Does listening anxiety of secondary school students differentiate by having or not having a computer at home, using internet at home?

This research that aims to analyse secondary school students' listening anxiety is performed in general survey model.

A total of 459 students, including 5th, 6th, 7th and 8th grade students attending 6 secondary schools affiliated to the Ministry of National Education in Konya, participated in this research. Of the students who participated in the survey, 142 were males and 317 were females.

While gathering data for the research, to take participants' personal information which is going to be used in research, personal verse form that is developed by researcher is used. To identify students' listening anxiety, "Listening Anxiety Scale for Secondary School Students" which is developed by Melanlıoğlu (2013) is used. Listening Anxiety Scale is a 5 point Likert type scale that consist of 37 articles. Reliability co-efficient of the scale that is used in study is determined as .927. The high score gained by the scale means listening anxiety has a higher rate.

Data collection instruments were applied to students who were in the class on the day of data collection and volunteered to participate in the survey. The application was made under the supervision of the researcher and the students were informed about the measurement tools and the purpose of the research.

It is determined by One-Way Anova that listening anxiety does not differ according to class' level, parents' educational background or grade of Turkish class. In One-Way Anova, for some situations where F value is significant, to identify the source of this variance 'Tukey HSD Test' is used. To analyse listening anxiety by gender, having a computer in home, having internet connection in home and participating any out-school activities, Independent T test for groups is used. All these analyses are made by SPSS 21.0 pack program. Significance level is accepted as .05.

By the findings gathered as a result of this study where secondary school students' listening anxiety is analysed by variables, following results are found:

There is no significant difference between the listening anxiety of female and male students,

Listening anxiety of 5th grade students is significantly higher than 6th and 8th grade students, listening anxiety of 7th grade students is significantly higher than 6th and 8th grade students,

Listening anxiety of students who have grade-point average of 4 is higher than the students who have grade-point average of 5, is found as a result.

It has been shown that the mother of primary school graduates is significantly higher than the mother of the high school graduates,

It was found that the anxiety of students' listening was not significantly different according to the father education level,

It was determined that the students who participated in out-of-school activities

had a significantly higher level of listening anxiety than those who did not,

It was found that the anxiety of listening to non-computer students at home was significantly higher than that of computer students,

It has been found that there is no significant difference in listening anxiety among students with and without internet at home.

The studies which are about anxiety show that anxiety effects success, cognitive performance and self-regulation negatively. (Ocak and Yamaç, 2013; Papay and Spielberger, 1986; Zhao, Guo and Dynia, 2013). In the body of literature, the studies about learning anxiety of secondary school students are pretty limited. The study where Uçgun (2016) does search the relation between secondary school students anxiety of reading and listening, his findings on listening anxiety except gender variable correspond with this study's findings. About listening anxiety, there are studies on the field of learning Turkish as a foreign language (Altunkaya, 2017; Çapan ve Karaca, 2013;) but the difference main-language learning and foreign language learning and some variables of children in the study groups like age, culture etc. is a bottleneck to compare the so called studies and this study's results.

When we accept listening as a part of the vocal communication, it is seen that listening anxiety is related with vocal communication and speaking. Within this scope, to search listening anxiety and the relation between communication skills and listening anxiety might be revealed as a suggestion.